

qu. 2. ubi in solutione ad 4. ait, quod licet ens in potentia non sit ens ita simpliciter, sicut ens in actu, ac si ratio possibilis diminuat ens, non tamen omnino destruit rationem entis, ut sic, cum ergo dicitur lapis esse ens post ejus, pradicatum possibile non destruit, nec minuit rationem intrinsecam entis, cui additur, quasi sensus sit, quod lapis non sit ens, vel sit ens secundum quid, destruentem, vel minuendum realitatem entis; sed tantum destruit in copulo la vim, & modum significandi ejus, ita ut ex vi hujus pradicati possibile non significetur rem simpliciter, & absolute esse, seu existere, sed pradicatur ab hoc rigoroso modo essendi, & relinquitur subiectum indifferens, ut salva veritate propositione possit simpliciter esse, quod est existere, & non esse simpliciter, seu existere, & in hoc sensu intelligendus est Doctor citatus quinto Metaphisicæ capit. 7. cum ait, ens in potentia non posse dici simpliciter ens.

50 Confirmatur tandem totus iste discursus, quia nihil, & non ens prout opponitur enti reali proprie dicto significatur illud, quod nec est, nec realiter, & positive esse potest a parte rei, & extra animam, ut docet Doctor quol. 3. cit. ab initio, ergo ad hoc ut quidpiam non dicatur nihil, sicut sunt negationes, ac entia ficta, non absolute opus est, ut existat in rerum natura, sed sufficit, ut sic existere possit, quia per solam talem potentiam logicam, vel obiectivam sufficienter fecerunt ens reale a nihilo, & ab ente rationis, hæc enim quoque pertinet ad oppositionem, quæ verisur inter ens, & non ens, seu inter rem, & nihil; quando ergo fit sermo de essentia alicujus entis realis, quamvis non existentis veritatem, vel alterius mundi possibili, non debet dici absolute loquendo, talis essentia est nihil, est non ens, ut volebat Hurrad. quia per talem loquendi modum non solum significaretur, Antichristum, vel alium mundum non adu existere, si extra actum, sed ulterius denotaretur nec posse existere, & esse veluti negationem, vel purum ens rationis; potius ergo absolute loquendo dicitur esse ens reale, & veram rem, quia per hoc non significatur, quod Antichristus, vel alter mundus actu realiter existat, sed quod saltem possit realiter existere, vel si mavis, ne contingat amphibologia in vocabulo, addere potes, quod est ens reale potentie; & hæc probatio sufficit pro conclusione, quia hæc questio potius est de modo loquendi, quam de re. Auctoritas vero Scoti adducta num. 4. 5. pro proposito modo dicendi seipsam declarat, dum enim ait hominem possibilem esse nihil, non esse aliquid, constat ex ipis verbis quod loquitur de aliquate reali actuali, & de nihilo, ut excludit esse reale existentia, & in hoc sensu ait hominem ab æterno tam esse nihil, quam chimeram, subdit tamen, quod homini non repugnat affirmatio, quæ est esse aliquid, chimera autem repugnat, quod quidem dicitur a Doctore post seium inter chimeram, & hominem possibilem sufficit, ut absolute loquendo chimera nihil dicatur, & non ens, non autem homo possibilis.

51 In oppositum objicit Hurrad. cit. Auctoritates Aristot. & D. Anselmi; ille namque o. Met. cap. 3. inter non entia constituit ea, quæ cum possint existere, non existunt, & ratio, ob quam dicit ea esse non entia, & non esse, est, quia actu non sunt, ita enim loquitur, non enim enim quædam potentia sunt, non autem sunt quædam entia (id est, sunt, non sunt idem docet D. Anselm. in Monolog. c. 8. his verbis universa facta sunt de nihilo, id est, quia prius nihil erant, nunc sunt aliquid. Conf. quia potentia excludit actum, unde posse esse excludit esse, ergo cum possibile possit esse, non habet esse. Demum prædicata quæ conveniunt alicui in potentia, dicuntur ei convenire tantum secundum quid, & non simpliciter, sed possibilibus actu non existentibus hoc prædicatum esse convenit tantum in potentia, ergo vel sunt non entia, vel entia tantum secundum quid, & non simpliciter.

Respondetur, has, & similes auctoritates exponendas esse, ut auctoritates Scoti modo exponendam, quod possibilis dicitur non entia sumendo ens verbaliter, ut sensus sit, quod non sunt existentia, at sumendo ens nominaliter, & essentialiter sensum est, quod negari possit de possibilibus, verè enim de homine five existentia, five non, enunciat quod sit ens, substantia, animal rationale, &c. Ad confirm. posse esse excludit esse, prout esse est actus potentia ad essendum, est autem actus talis potentia solum, ut dicit actualitatem essendi, & esse aliquid in seipso, atque ideo solum in hoc sensu possibile excludit esse, id est, esse realiter actualiter extra causas, ex quo non sequitur quod excludat veram rationem entis prout fecerunt a nihilo, in qua acceptione non solum comprehendit ens actuale, & rem existentem, sed etiam possibile. Ad aliud pariter dicitur esse actuale convenire utique enti possibili secundum quid tantum, & non simpliciter, id est, in potentia, & non in actu, atque ideo dici non posse ens actuale simpliciter, at prædicata essentialia, ut diximus, æquè conveniunt rebus existentibus, & possibilibus, & ideo sumendo ens nominaliter, & ut est prædicatum essentialia, dici non debet convenire iis, quæ actu non sunt, in potentia & secundum quid, sed essentialiter, & simpliciter.

52 Dices, si ens possibile etiam in præfato sensu potest dici aliquid, sequetur, Deum nullam rem creare posse, nec annihilare, quia ante ejus productionem præcederet illud aliquid, ex quo produceretur, & post ejus destructionem semper illa aliquid remaneret, ut art. 1. contra Henricum cum Scoto arguebamus; Et rursum si enti possibili essentialia prædicata conveniunt, ejus essentiam exprimentia, sequitur nos posse cognoscere quid res sit, igno-

rando an sit, cujus oppositum Aristot. docet 1. Post ubi vult præcognitionem, an sit, priorem esse præcognitionem quid sit. Resp. negando primam sequelam, nam ad salvandam creationem, & annihilationem, sufficit, ut nullum rei esse reale, & actuale præcedat ejus productionem, nec post ejus destructionem remaneat, in hoc enim sensu creatio dicitur esse productio de nihilo, & annihilatio resolutio rei in nihilum, & in hoc denique sensu arguebat Doctor contra Henricum, qui admittet præcedere in æternitate esse reale actuale essentia rerum. Negatur item altera consequentia, cum enim Aristot. ait de re prius cognosci debere, quod sit, deinde quid sit, non est intelligendum de esse existentia, id est, quod existat, sed quemadmodum in logico dicimus intelligi debet de ejus possibilitate, nimirum quod rei non repugnet existere, quia ut ibi dicebamus scientia prædicant ab actuali existentia rerum, quas contemplantur.

53 Avera licet in hac questione nobiscum sentiat, tamen fecit illa 3. cit. concl. 2. ait, quod essentia rerum secundum se, & essentialia existentia, sicut dici non debet ens actuale, quia non adu existit, sic pariter nec dici debet ens potentiale, ejus ratio est, quia ens potentiale, prout ab actuali differit, intelligitur negative, quod, scilicet, adu non existit, sed essentia verè est essentia, & est essentialiter ens etiam quando adu existit, nec de ratione ipsius essentia est ipsa negatio existendi, ergo essentia secundum se, non debet dici ens potentiale, sed absolute debet dici ens abstrahendum ab actualitate, quæ a potentialitate. Sed hoc videtur contra ipsam ibidem, quæ immediate supra concl. 2. contendit contra ipsam essentialia simpliciter, & absolute dici debere esse veram rem, esse ens reale, quia per hoc non significatur, quod actu realiter existat, sed quod saltem possit realiter existere; si ergo ita est, iam essentia essentialia, & secundum se considerata dici poterit ens potentiale, quatenus potest realiter existere, tum quia essentia prædicata existentia secundum ipsam participat rationem entis nominaliter, at ens nominaliter sumptum dicitur illud, quod est non existit, et tamen existere non repugnat, ergo dici poterit ens potentiale. Quamvis ergo nequeat dici ens potentiale potentia obiectiva, quia hæc verè vera opponitur actu, ac in ipsa ratione involvit negationem existentia, bene tamen dici poterit ens potentiale potentia logica, quia hæc non destruitur, sed potius perficitur per actum, à quo ad hanc potentiam valet consequentia affirmativa, nam semper Deus existit, & habet potentiam logicam existentem, neque hæc potentia in sua ratione dicitur negationem existentia, sed quantum est de se tam ab existentia prædicand, quam ab ejus negatione, & cum utraque distinctim est compossibilis.

ARTICULUS IV.

Solvuntur objectiones probantes realitatem actualem essentia creaturarum ab æterno.

54 Ad hunc usque articulum distulimus solutionem rationum probantium creaturas ab æterno habuisse aliquid esse reale actuale, quod dicitur esse essentia, ut distinguitur ab esse existentia, quod ut diximus articulo primo in fine, non poterat esse exacte latisher, nisi præhabita noticia status possibilitatis creaturarum ab æterno, quem præcedentibus articulis fuisse explicavimus, ex qua explicatione modo non erit difficile occurrere omnibus, & singulari rationibus, quæ pro sententia Henrici solent adduci.

Primo itaque solent argumenta deduci ex possibilitate creaturarum, quia creatura antequam creetur est possibilis, alias impossibile crearetur, sed omne possibile est ens verum reale, quia ens reale dividitur per actum, & potentiam, ergo &c. Tum 2. quia si creatura est ens possibile, hæc potentia cogitari nequit, nisi fundata in aliqua entitate creatura, per eam enim essentialiter distinguitur ens reale ab ente ficto, hoc autem esse nequit nisi reale esse essentia, ut existentiam præcedit, ergo &c. Tum 3. quia creatura ut ab æterno possibilis vel est ens reale, vel rationis, non secundum, quia ens rationis non est ad extra producibile, ergo primum. Tum 4. quia si creatura non habet hoc esse essentia actuale ab æterno, unum nihil esset magis nihil, quam aliud, quia cum creatura non repugnet existere, repugnet autem chimera, chimera esse magis nihil, quam creatura possibilis. Tum 5. quia si nullum prorsus habet esse reale actuale, sed est nihil, dum potest in tempore essentia sit existens, quod esset nihil, fieret ens, quod est absurdum, quia non ens converteretur esse, & nihil in aliquid. Denique argumentum inducunt à permutata proportione, sicut se habet ens ad non ens, ita possibile ad impossibile, ergo permutatum sit ens ad possibile, ita non ens ad impossibile, sed omne ens est possibile, ergo omne, quod est purum, non est impossibile.

55 Respond. hæc argumenta ex possibilitate creaturæ deduda retorqueri posse contra existentiam ipsam, quia non est minus possibilis existentia, quam essentia, ut ostendit art. 1. num. 9. sicut igitur ex hoc, quod rerum existentia fuerit possibilis ab æterno non rectè deducitur, quod haberint aliquid esse reale existentia ab æterno, ita pariter dicendum est de esse essentia. Itaque ad 1. respondet Rada cit. contraversi. 29. negando minorem, ad cuius probationem ait, quod potentia obiectiva, & actus sibi oppositus ut dicit Commentator 1. de anim. sunt differentia opposita, & dividunt

dunt ens, sicut vivum, & mortuum dividunt hominem, unde licet homo mortuus non est homo simpliciter, ita nec homo in potentia obiectiva, quocirca non sequitur, quod si creatura est possibilis, quod sit verum ens reale, immò sequitur oppositum, nam sicut homo in potentia non est homo, ita ens in potentia non est simpliciter ens, sed ens in potentia. Sed falsitas hujus solutionis constat ex didis num. 49. & sequ. ubi ostendimus hoc prædicatum possibile nec destruitur, nec minuitur rationem intrinsecam entis, cui additur, & quod homo etiam non existit, dicitur simpliciter homo, animal rationale, substantia, ens, &c. Quapropter ex ibi dictis concedenda est minor, quod res possibilis est verum ens reale, non quidem ens verbaliter dictum, sed actuale, sed tantum nominaliter dictum, & potentiale, quod quidem nullam ponit realem actualitatem essentia, ut volebat Henricus. Ad 2. ajunt Thomistæ quæ sequitur Avera questione octava citat. sed. 2. creaturam antequam sit denominari possibilem, seu potentem existere non per potentiam positivam inventam ipsa creatura, vel essentia ejus, sed denominari extrinsece per potentiam esse divagantem, & ideo non sequi ante existentiam præcedere aliquam potentiam, aut entitatem positivam creaturæ. Sed præterquam quod hæc doctrina est falsa, ut liquet ex didis numero vigesimo septimo, & inde, & num. 32. & rursum num. 48. adhuc difficultatem non evitat, quia nulla est denominatio extrinseca absque denominato, & denominatio extrinseca supponit subiectum, quod denominare debet, si ergo esse possibile in creatura ab æterno dicit extrinsecam denominationem divina omnipotentia desumptam, debet aliquid importare, quod per ipsam denominetur possibile. Concesso igitur quod possibilis creatura ad existendum sit positiva, ac etiam extrinseca, negatur adhuc talem potentiam fundari debere in aliqua entitate actuali creaturæ, quam habet ab æterno, quia ut constat ex didis numero 33. & seq. rem esse possibilem non dicit aliquid, quod physice actu sit, sed quod actu est obiectivè in mente divina, & physice esse aliquid ulla contradictione, si Deus vellet illud producere, unde per hoc præcedit Petrus in mente divina constituit esse possibilem ab æterno, quia terminat notitiam huius complexi, *si volo Petram producere, Petrus existit absque ulla contradictione*, sicut ergo potest actu terminare cognitionem obiectum, quod non est, sed est, sic dici potest creatura actu possibilis, quæ actu non est, sed est, sicut potest tamen dicere Scotus ex Doctore 1. dist. 36. M. & dist. 43. D. possibilitatem creaturæ fundari in esse cognitione, quod habet ab intellectu divino, quod quidem intelligendum est, ut supra explicavimus numero 38. quatenus extrinsece, & principative ipsam possibilitatem habet a divina cognitione, quam terminat, Ad 3. constat ex num. 46. creaturam possibilem ab æterno esse ens reale nominaliter, licet non verbaliter, constat etiam ex didis num. vigesimo primo posse quoque dici ens rationis, quatenus substat divina cognitioni, & habet esse obiectivum in divina mente, licet non secundum hanc rationem dicitur creabilis, sed secundum priorem.

56 Ad 4. Doctor 1. dist. 36. littera L. negat consequentiam, inde enim solum sequitur, negationem essendi aliter creaturæ, & aliter chimerae convenire; creaturis namque inquit, negationem existentia convenire ad solam negationem actus, vel causæ non ponentis illas in esse, chimera verò convenit non tantum ex hoc capite, sed præsertim quia existentia eis formaliter, & ab intrinsece repugnat. Possent etiam ex didis num. 50. negari, quod creatura possibilis sit purum nihil, quia purum nihil dicitur illud ex quo 3. ab initio, quod nec est, nec esse potest aliquid extra animam, & ideo cum creatura possibilis possit esse aliquid in rerum natura, poterit dici ens reale nominaliter, nec potest dici nihil simpliciter, & absolute, sed solum quatenus existit esse actuale, & existentia, quod sensu dici potest minus nihil, quam sit chimera, quæ est omnino nihil, quia a sua ratione excludit tam esse actuale, quam esse possibile, quod pacto non invenitur unum nihil esse magis nihil alio, neque id voluit negare Doctor loco citato. Ad 5. quod aliquibus magnum facisset negotium, faciliter occurrat ex eadem doctrina, quamvis enim impossibile sit nihilum simpliciter, & omnino sicut est chimera, fieri aliquid, quia tale nihilum est omnino impossibile, nec ullam ad existendum potentiam habet, tamen quod est aliquid in potentia, & nihil solum in actu, quatenus excludit esse actuale, & existentia, sicut est creatura possibilis, bene per creationem fieri potest aliquid actuale transfundendo de potentia ad actum, ubi notandum est ad tollendam omnem, quæ in argumento fieri possit, cavillationem, quod monet Bafolius 2. dist. 7. qu. 4. ad 6. creaturam antequam producat, non dici nihil intrinsece, & quidditative quasi sit ipsa negatio entitatis actualis, & existentia, sed dici dantaxat nihil denominative, & connotative, quatenus antequam creetur cum illa negatione coexistit, quæ post creationem recedit, unde nunquam sequitur in creatione non ens converti in ens, & nihil in aliquid hoc esse, negationem existentia in ipsam actualem existentiam, id namque prorsus repugnat, sed solum sequitur incipere esse, quod antea non erat, & existere, quod antea non existebat, nec aliquid mysterium majori reflexione dignum in hoc argumento reperio. Ad ult. optime respondet ipse Doctor littera K. ubi eleganter ex Euclide demonstrat legitimum arguendi modum ex permutata proportione, qui minime observatur in argumento, ut videri potest in textu, nos breviter dicamus illum arguendi modum valere in terminis convertibilibus, quorum, scilicet,

duo, & duo convertuntur, & contradicunt, quod in casu proposito non contingit, quia non ens, & impossibile non convertuntur, quæ si converti contendas, tandem negandum est juxta doctrinam artic. præcedent. etiam negando creaturam possibilem esse non ens simpliciter, & absolute loquendo, quia est ens reale nominaliter.

57 Secundo, argumenta deducuntur ex divina cognitione, nam essentia creaturæ antequam existat, terminat scientia Dei, quæ dicitur simpliciter intelligentia, ut autem terminet talem notitiam, & fundet relationem ad intellectum divinum scientem, requiritur quod esse reale. Confirmatur quia scientia, quæ divinus intellectus cognoscit lapidem possibilem est realis ab æterno, ut ajunt Theologi, ergo obiectum cognitum est reale. Denique scientia sunt de rebus realibus, & æternis, sed scientia sunt de existentibus, & quidditatibus, ergo essentia rerum sunt æternæ, & reales.

Respond. præter hæc argumenta retorqueri contra existentiam ipsam, ut constat ex didis num. 9. quia non minus Deus cognovit rerum essentias ab æterno, quam existentias, & tamen ex hoc non inferitur res habere esse reale existentia ab æterno ergo neque, quod cognoscatur rerum essentias ab æterno rite deducatur, quod habent ab æterno esse reale existentia simpliciter. Ad 1. itaque deducendum ex tractatu theologico de scientia Dei, Deum non cognoscere res posibles ab æterno in seipsis, quasi in seipsis aliquid esse haberent, per quod moveant divinum intellectum, vel ejus actum primario terminent, sed Deus illa attingit per modum obiecti secundarii, & pure terminativi, illaque cognoscit in seipsis esse nihil, & solum posse esse aliquid, si illis communicet esse, quod præstare potest, & secundum hoc esse reale, quod eis non repugnat cognoscit fundant relationem cognitivi ad cognoscendum, & divinam cognitionem terminant; quod etiam in nobis experimur, cum intellectui nostro observatur obiectum aliquid non adu existentem, sed tamen existere potens, sicut rosa in hyeme, tunc enim nobis obicitur verum esse reale, non quidem quod actu existit in effectu, sed quod existere potest. Ad confirm. patet per idem nempe scientiam possibilem in Deo esse realem, non quia terminetur ad esse reale aliquid, quod actu possideatur creatura ab æterno, sed quatenus terminatur ad esse reale, quod eis non repugnat, quod sufficit ad denominandam divinam scientiam realem etiam, & ex parte obiecti secundarii; ut notat Doctor 1. d. 36. ad 2. princ. lit. K. & Bafol. cit. ad 5. ubi etiam notat realitatem divinæ scientiæ præsertim ex parte obiecti primarii, & motivatiendi debere, quod est divina essentia. Ad ult. pariter scientia dicitur esse de entibus realibus, & non rationis, quia rerum quidditates considerant, non secundum esse obiectivum, quem habent in intellectu, sed secundum se, vel quatenus aptæ sunt ad existendum a parte rei cum talibus naturis, ac proprietatibus, dicuntur etiam esse de rebus æternis, quatenus abstrahunt ab existentia rerum hic, & nunc, quæ sunt conditiones contingentiam inducentes; solent autem rerum essentia dici æternæ non quidem simpliciter, & incomplexè, quia solus Deus sic est æternus, sed secundum quid, & complexè, ut monet Doctor 1. d. 3. qu. 3. *si ad quædam quatenus dum de illis propria, ac essentialia enunciamus prædicata, propositiones æternæ veritates efformamus, ut mox explicabitur, dicuntur etiam æternæ, ut notat Doctor 2. d. 2. qu. 1. littera G. quatenus non sunt proximè corruptibiles, ignis enim non est in potentia propinqua ad corruptionem, nisi sit in esse existentia.*

58 Tertio, argumenta deducuntur ex æterna veritate, ac immutabili propositionum necessariorum, quia propositiones essentialis primi, & secundi modi dicendi per se sunt semper veræ, & necessariae etiam ante existentiam, ergo & ipsa rerum essentia, de quibus verificatur, reales erunt ante existentiam, consequentia patet, quia omnia veritas realis in alio esse vero fundatur. Confirmatur quia ab æterno verum erant dicere, quod homo erat animal rationale, & hinc propositio illa dicitur æternæ veritatis, & non dependere ab actuali existentia hominis, non videtur autem quo pacto possit esse vera, nisi homo haberet aliquid esse reale ab æterno.

Respond. hoc argumentum vera nihil concludere, retorqueri namque potest in non entibus ac entibus rationis, in quibus similibus necessitas propositionum essentialium reperitur, cæcitas enim est privatio, chimera est ens rationis, non ens est non ens, &c. potest etiam retorqueri in ipsis existentibus, quia non minus fuit verum dicere ab æterno hominem esse animal rationale, quam existentiam esse modum existentia, & dist. 2. qu. 1. littera G. quatenus non sunt proximè corruptibiles, ignis enim non est in potentia propinqua ad corruptionem, nisi sit in esse existentia.

59 Primum dicendi modum asserit, veritates necessarias suam incommutabilitatem habere ex natura terminorum necessaria, id est, ex eo quod termini, de quibus formantur, sunt in se necessarii, & ideo dicitur tales veritates formari non posse, nisi de obiecto

incommutabilis scilicet, Deo, & circa objecta creata nullam esse veritatem esse necessariam, unde omnibus hominibus annihilatis inquit hanc esse falsam, omnis homo est animal; quae fuit opinio Ocham quol. 3. qu. 5. & quol. 4. qu. 37. idem indicavit Hervaeus quol. 1. qu. 10. & ita descendit Jandun. 4. Metaph. qu. 15. ubi docet quae tantum verum esse dicere, Sortes est homo, donec Sortes adu vivit, eo autem mortuo non verè dici, Sortes est homo; quod etiam significavit Averr. cum 1. Physic. com. 63. dixit rem in corruptione substantiali nomen perdere, ac definitionem. Hunc tamen dicendi modum merito refellit Mairon. ibidem, quia ex eo sequitur omnem scientiam præter Theologiam esse de contingentibus, vel nullam scientiam reperiri præter Theologiam, quia omnis alia scientia habet extrema propositionum contingentia, & consequenter omnes illas propositiones essent contingentibus, & non verè scilicet. Tum quia tunc impossibile foret accipere aliquod principium necessarium, quod verificetur in Deo, & in creaturis; cuius oppositum docet August. 1. de Trinit. cap. 1. ubi docet, quod hoc principium, nulla res seipsam generat, verificatur necessarium tantum in Deo, quam in creaturis, ergo &c. & idem merito inquit Suarez disputat. 37. Metaph. sectione 12. præstat opinionem, nedum Philosophis contrariam esse, sed etiam Ecclesiae Patribus, ut ibi manifestè demonstrat. Tum tandem quia, ut constat ex dictis, verè dicitur de homine sive existat, sive non, quod sit ens, & voluntaria; animal rationale, & alia prædicata essentialia illi cum veritate attribuantur in communi modo loquendi apud Philosophos.

60 Sed obijciat, Aristot. 2. Post. 32. & 39. ait non posse cognoscere sit, nisi prius cognoscatur an sit, ergo nequeunt prædicata essentialia de re non existentia affirmari; & 2. Perih. capite 2. inquit hominem mortuum non verè hominem dici; & in prædicata substantia ait ex eo quod res est, vel non est, orationem dici veram, vel falsam. Deinde arguitur racione, homo importat animam corpori unitam, sed Sorte corrupto corrumpitur talis unio, ergo Sorte mortuo non amplius verum est dicere, Sortes est homo. Tandem cum verum est dicere Sortes est homo, inde quoque inferri valet, sortes est, sed hæc non est vera, nisi Sorte existente, ergo nec illa.

Respond. iam explicatum esse num. 52. Aristot. per 4m non intelligere esse actuale, & existentia, sed esse possibile, nimirum quod obiectum scibile non sit ens prohibuit, nec ei repugnet existere; in 2. loco loquitur de homine mortuo, ut sic, reduplicativè sumpto, quia ly mortuum est additum distrahens, non autem de homine secundum se, & quoad sua essentialia considerato; in 3. loco re vera loquitur Aristot. de solis propositionibus contingentibus, ut patet ex ipso contextu, sed verificatur etiam illud dictum etiam in necessariis, si ly est sumatur prout significat, non quidem existentiam actualem subiecti, sed essentialiam identitatem eius cum prædicato, quo sensu verum est dicere hominem esse animal rationale, id est, idem esse, quod animal rationale, quod constat verificari etiam homine non existente, quia tam homo existens identificatur cum rationali existenti, quam homo possibilis cum rationali possibili. Ad rationem negat. sequela, homo enim secundum sua prædicata essentialia consideratus dicitur conceptum ex anima, & corpore abstrahendo ab actuali existentia partium, & unionis, quare destructa actuali unione illarum, adhuc verum est dicere, quod Sortes est homo, licet dici nequeat, est homo actualiter vivens, quia ad hoc necessaria est existentia partium, & actualis earum unio. Ad aliud, in propositionibus necessariis inquitur logici consequentiam non valere à propositione de tertio adiacente ad propositionem de secundo adiacente, quia subiectum xalium propositionum non habet statum, & abstrahit ab hic, & nunc; bene tamen valet in contingentibus, quia earum subiectum habet statum, nec abstrahit ab hic, & nunc, ut diximus parte prima Instit. Log. tract. 1. cap. 11. ita significat Doctor 1. Perih. qu. 8. ad 3.

61 Secundus dicendi modus fitetur has veritates non esse incommutabiles quantum ad esse, quod habent res in se, sed quantum ad esse, quod habent in intellectu nostro objectivè, & in esse diminuto, nam de quidditatibus, ut concipiuntur à nobis, formati sunt veritates necessariae; ita sentitur videntur nonnulli Scotistæ, ut Canon. 2. Phys. qu. 2. art. 2. cum aiunt, veritates necessariae non utique fundantur in esse reali rerum, de quibus formantur, sed in esse cognito, ac diminuto, quod habere dicuntur in intellectu nostro objectivè. Ad hoc etiam bene rejicitur à Mairon. nam accidit quidditatibus, quod apud omnem concipiuntur, unde sublato tali esse cognito, rueret veritas illarum propositionum. Rursum non magis est incommutabilis aliquod ens in esse diminuto, quam fit illud esse reale, & simplex, ad quod reducitur, sed iam conceptio, sive actus concipiendi, quam etiam intellectus sunt commutabiles, ergo & esse conceptum terminorum, ergo in tali esse cognito fundari nequit necessitas, & immutabilitas illarum propositionum.

62 Tertius proinde dicendi modus ait has veritates esse incommutabiles quantum ad esse, quod habent in intellectu divino tantum, quia earum extrema semper sunt incommutabilia ibi, & in nullo intellectu sunt incommutabilia præterquam in illa; ita significat S. Thom. parte prima questione decima artic. 3. ad 3. qu. 26. artic. 7. ad 1. & quæst. 1. de veritate artic. 5. ad 11. & artic. 6. ad 1. & 3. ubi ait destructa creaturarum existentia has enunciationes esse veras, non in se, sed in intellectu divino, & non fuisse veras

ab æterno, nisi quatenus erant objectivè in mente divina. Sed & hic quoque dicendi modus merito rejicitur ab omnibus, quia non solum enunciationes, in quibus essentialia prædicata de subiectis affirmantur, sed etiam propositiones omnes contingentes hoc pacto veritatem habent in intellectu divino perpetuam, quia non minus Deus illas novit ab æterno, quam illas. Tum quia cum dicitur has propositiones esse necessarias, semper veras, non solum hoc dicitur in ordine ad intellectum divinum, sed in ordine ad quemcumque intellectum tam creatum, quam divinum, nam evidentia harum propositionum oritur formaliter ex terminis præsertim in per se notis, & sed termini illarum verbi gratia illius omne totum est majus sua parte, sunt etiam in intellectu creato, ergo etiam apud ipsum erit incommutabilis veritas.

63 Quartus dicendi modus asseruat perpetuam veritatem earum propositionum procedere ex incommutabilitate terminorum in esse quidditativo qualitercumque ponatur, nam quidditates, & esse quidditativum ab omni esse in anima, & reali sunt abstractæ; aliaque enim habitudines conveniunt terminis esse rationibus formalibus terminorum, ut illa, homo est animal, aliaque autem non; quod tunc homo fit albus, primæ autem consequuntur esse quidditativum, secundæ autem non, sed fortè esse reale, vel in anima; quem dicendi modum Mairon. ipse amplecti videtur. Sed hic etiam dicendi modus non satisfacit, quia coincidit omnino cum opinione Henrici fundantis has veritates in esse essentiali, & quidditativo, ut distinguitur ab esse existentia; ut notat Burgius prima distinctione tertia questione quarta, & facile rejicitur per ipsammet instantiam à Mairon. adductam, quam non bene solvit. Est autem illa, quia termini harum complexionum, sive sumantur secundum esse existentia, sive secundum esse essentiali semper sunt contingentes, ac desinere possunt vel per creationem, vel per annihilationem. Tum quia vel illa habitudo convenit eis, ut sunt in anima, vel ut sunt extra animam, & quocumque dato sequitur, quod sit contingens, nisi aliter explicetur. Respondet Mairon. rationes formales terminorum ab his abstrahere prædicatis, scilicet, à creati, vel annihilari, & idem secundum tale esse potest esse incommutabilis habitudo inter illos. Ad aliud pariter ait, evidentiam, vel habitudinem non esse convenire, ut sunt in anima, vel extra animam, sed secundum esse quidditativum, quod abstrahit ab esse in anima, vel extra animam. Verum ut ad veritè Lichei. 1. distinctione 36. hæc doctrina de quidditatibus rerum, quam semper Mairon. habet in ore, quod sint ab æterno, & tamen non sint quid productum, vel improductum, non aliquid in anima, vel extra animam, sed ab his abstrahant, est omnino voluntaria, & irrationalis; hæc enim est manifesta implicatio, quod tale esse quidditativum sit verum esse essentiali ab existentia distinctum, & non sit nec reale, nec racionis, nec productum, nec improductum, cum omne aliud à Deo eo modo quod est aliud, sit etiam productum, ita quod si habet esse secundum quid, est productum secundum quid, à fortiore ergo quando habet esse essentiali, quod est esse simpliciter erit productum; & sic vanum est dicere (ait Lichei. quod tale esse nec erit productum, nec improductum; implicat etiam dari aliud quod est in intellectu esse reale, & racionis ex dictis art. 2. ergo hæc Mairon. solutio est mera fugæ.

64 Ultimus dicendi modus docet has propositiones esse necessarias, ac immutabiles veritatis, quia inpositis terminis, & per intellectum apprehensis, sive creatum, sive increatum, impossibile est quin habituado congruat, & connexio inter illa per quemcumque potentiam; & hic est modus dicendi Doctoris, ut notat Burgius cit. quem docuit 1. Perih. quæst. 8. & 1. d. 3. quæst. 4. art. 3. ubi ait, duplicem esse necessitatem, & immutabilitatem connexionis, unam simpliciter, quæ competit extremis definitioni non obnoxii, alteram secundum quid, quæ cadit inter extrema, quæ licet in se sint corruptibilia, habituado tamen inter ea nunquam mutari potest in falsam, quocumque ab intellectu apprehendantur, & hæc aiunt esse necessitates, quæ perinet ad scientiam, ut etiam nos diximus disp. 12. log. qu. 1. explicando quartam scientia conditionem, nam prima necessitas tolli Deo competit. Dicendum itaque est, propositiones necessariae dici æternæ veritates veluti sub conditione, id est, sunt tales, ut quocumque vel interius ab intellectu apprehendantur, vel exterius proferantur, semper sint veræ, ac necessariae, etiam si ab æterno prolatae fuissent; & sic ab æterno sicut verum dicere, homo est animal, non quia ab æterno cum animalitate existerit, sed quia in quocumque æternitatis instanti vera est hæc conditionalis, si hic, & omnia homo existens, animal esset, quæ quidem non verificatur de propositionibus contingentibus, non enim verum est, quod si homo hic, & nunc existeret, albus esset, quia potest in aliquo instanti existere, in quo non fit albus; & hunc modum explicandi veritatem propositionum necessariarum ampliè sunt Recentiores omnes Suarez disp. 31. sect. 12. num. 4. 5. Averla qu. 8. cit. qu. 4. Ovviid. controver. 1. Metaph. pund. 1. nu. 15.

65 Ex quo constat bene falsari veritatem earum propositionum in rebus, etiam si in seipsis non existant, nec quoad esse existentem, nec quoad esse essentiali, dicendo per eas propositiones non exprimi actualitatem aliquam essendi, sed tantum connexionem prædicatorum præscindendo ab actualitate, adebit sensus hujus propositionis, homo est animal, sit iste, homo existens est animal existens, homo possibilis est animal possibile, quod fit eam explicare velimus

in ordine ad actualitatem, oportebit eam explicare, veluti sub conditione, quod in quocumque instanti homo erit, talis esse debet, sicut enunciatur, nimirum animal; ex quo etiam dicendi modooptimè declaratur quo pacto hæc propositionum necessitas transferri suo modo potest ad ente racionis, ipsaque privationes, ens enim quocumque racionis ad nec necessariæ sua essentialia prædicata respicit, quod si hic, & nunc per intellectum existat, existere omnino debeat cum talibus, vel talibus prædicatis. Hinc tandem inferatur, quod veritas propositionum necessariarum licet non fundetur in aliquo esse reali actuali, quod extrema possideant, fundatur tamen in esse reali potentiali, cum enim dicimus, si hic, & nunc homo existeret, animal esset, jam per hæc conditionalem supponimus hominem, atque animal possibile esse in rerum natura; & in tali possibilitate, ac eorum possibili identitate veritas illius conditionalis fundatur; quod etiam suo modo entibus rationis applicari debet, quia veritas propositionum necessariarum in ipsis fundatur, in eo, quod ipsa essentia entis rationis possibilis sit ut actu sit, & adu ponatur in esse per intellectum; quocumque enim simpliciter, & verè dicimus de ente reali, hoc totum per propositionem dicendum de ente racionis, ut in suo tractatu dictum est in Logica.

Contra hunc dicendi modum instat Mairon. cit. quia si veritas, & necessitas propositionum essentialium reducitur ad sensum conditionalem modo explicato, sequitur, nullam veritatem in creaturis esse absolutam, sed omnem esse conditionatam, & cum ista non sufficiat ad scientiam certitudinem, sequitur, nullam scientiam esse de creaturis. Secundo, nullum posterius potest esse magis necessarium, quam prius, sed habet illa est posterius extremis, & ipsa extrema sunt contingencia, ergo & ipsa quoque habituado erit contingens. Tertio, ipsa connexio extremorum habet causam, à qua fiat, ergo non potest enunciari, nisi quando actu fit, & sic ab extremis resultat, nequit enunciari, nisi quando extrema sunt adu. Quarto per illam propositionem, homo est animal, non exprimitur totum, in hominem posse esse animal racionis, sed actualiter, & necessario esse animal racionale, ergo solam racionis potentialis illorum extremorum non videtur sufficiens fundamentum veritatis eius, ut dicebatur. Tandem neque illa conditionalis sufficiens fundamentum veritatis eius, ut dicebatur. Tandem neque illa conditionalis sufficiens videtur ad exprimensam necessitatem propositionum essentialium, tunc enim hæc quoque; propositio, homo est existens, necessaria foret, quia illi conditionalis re. ducitur, si homo est, existit, & non potest fieri homo, quin sit existens.

66 Resp. negando veritatem propositionum essentialium non esse absolutam, aliud enim est dicere, quod non sit absoluta veritas earum, sed conditionata; aliud quod per conditionalem explicetur, hoc secundum asserimus, non primum, cum quo stat adhuc quod veritas earum in se, & a parte rei sit absoluta, igitur absoluta veritas earum, quia consistit in absoluta identitate extremorum vel objectiva, & possibili, vel actuali, si extrema cum proportionem sumantur, scilicet hominis existentis cum animali existente, & hominis possibilis cum animali possibili; verum tamen est, hæc absolutam veritatem optime explicari per eam conditionalem in ordine ad actualitatem essendi, deinde negandum quoque; esse veritatem conditionalem ad certitudinem scientia non sufficiens, hoc enim conditionalis est perpetua veritas si homo est, est animal, vel si currit, movetur, & in veritate ac necessitate quæ valeat illa absolutis, homo est animal, currit, est motus. Ad 2. libentè fateor, quod sicut extrema sunt corruptibilia, ita quoque habituado inter illa desinere potest quoad actualitatem essendi, quæ de causa dixit Doctor illam connexionem non esse necessariam simpliciter, sed secundum quid, & esse suppositionem nimirum quod fiat extrema à parte rei, vel saltem in intellectu objectivè; accedit veritatem earum propositionum fundari præsertim in esse possibili extremorum, quod non est contingens, sed necessarium; vide Burgium loc. cit. minus tamen clare has duas Mairon. objectiones solvunt. Ad 3. ob illud arg. negant quamplures Auctores veritates necessariae habere causam sui, quia licet detur causa, quæ faciat adu existere hominem cum animalitate sua, nulla tamen causa assignari potest, quæ faciat, ut verum sit, hominem esse essentialiter animal, animal esse de essentia hominis, ita docuit Socinus. 4. met. q. 10. & lib. 5. quæst. 10. & sequitur Averla loc. cit. quia racione veritates illas appellat perpetuas, ac æternas, quia non habent causam sui; sed breviter dicendum est, quod licet creaturæ omnes ab æterno intrinsecè, & ex seipsis formaliter habere veritatem, quod essent possibilis talis, vel talis naturæ, ac conditionis, extrinsecè verò, & præcipuè ab intellectu divino eas secundum quid producente in esse cognito, ut declaratur est n. 38. ex Scoto p. 6. d. 4. ita veritates quæ in genere causæ formalis, & ab intellectu divino quasi in genere causæ efficientis, & in hoc sensu dicuntur habere causam sui, ita recentiorum explicat Doctor. p. d. 3. q. 4. 5. ad questionem illis verbis; ad intellectum primi dico, quod omnia intelligibilia actu intellectus divini habent esse intelligibile, & in eis omnes veritates de se relucunt, itaque intellectus intelligens ea, & virtute eorum intelligens necessariae veritates de eis, videt in eis sicut in objectis istas veritates necessariae, illa autem inquantum sunt objecta secundaria intellectus divini, sunt veritates, quia conformes quo exemplari intellectui, scilicet divino, & sunt immutabiles ibi, & necessariae; sed æternæ sunt secundum quid, quia æternitas est conditio existentis, & illa non habent existentiam, nisi

Mairon. Metaph. p. 2. Tom. V.

si secundum quid, hæc Doctor, ex quibus deducitur veritates necessariae causari, & ex ipsis rerum naturis, & ab intellectu divino modo iam explicato; unde concedo in propositione necessaria connexionem extremorum habere causam, & ab ipsis extrinsecè veluti in genere causæ formalis resultare, ac quia non refutatur ab eis, ut sunt sub actuali existentia; sed sub esse naturali, id est de eis verificari potest etiam, quando non sunt in rerum natura, sed tantum possibile. Hinc colliguntur Fabrum g. Met. d. p. 6. c. ad 6. assignare pro causa veritatis propositionum necessariarum divinarum voluntatem, hæc enim est causa veritatum contingentium; & rursum falsum est, quod ibi ait, veritates contingentes differre à necessariis, quia istæ pendent solum à voluntate divina, illæ verò etiam à creatura; nam hæc, Antichristus erit, est contingens, nec pendet à voluntate creata.

67 Ad 4. omnis veritas propositionis affirmativæ in aliqua extremorum identitate fundatur, sicut de contra veritas negativæ fundatur in eorumdem diversitate, identitas autem, & diversitas cum sint entis affectiones in omni ente, ac in omni entis statu reiterantur, ut si homo est idem in re cum animali existenti, ita homo possibilis identitate rem habet cum animali possibili, & quidem suo modo actuali, quatenus hoc extremum possibile animal est actualiter de ratione lupus, extremi possibilis, scilicet hominis, quia homo possibilis interincedit, & quidditativè est possibile animal, atque idem hæc identitas sufficiens est fundamentum veritatis illius propositionis, homo est animal, quia licet extrema sint merè possibilis, identitas tamen inter ea in esse objectivo est actualis. Ad ultimum si prædicata tum existens cum proportionem sumatur vel in actu, vel in potentia, potest admitti illa propositio, homo est existens, veluti necessaria, verum quia prædicatum illud simpliciter dictum ex vi suæ significationis non significat potentiam existendi, sed exercitium, & actualitatem essendi; ideo propositio illa absolute prolata non debet admitti, cum non reddat sensum conditionalem, sed absolutum, unde si admitteretur, ut necessaria, absolute significaret existentiam, & actualitatem essendi necessario homini convenire, quod est falsum, ut bene notavit Suarez loc. cit.

68 Quare tandem principaliter argumenta deducunt ex ipso conceptu essentiali, quia in creaturis distinguitur esse essentiali, & esse existentia, & illud se habere dicitur ut prius, hoc verò ut posterius, ergo scilicet existentia adhuc creaturæ retinet esse essentiali. Conf. quia essentialis rerum in prædicamento disponitur ut sit entia realia, ergo essentialis realis convenit creaturis independentem ab existentia. Resp. quia essentialis ex vi sue significationis non denotat actualitatem essendi, sicut facit existentia, ideo dupliciter sumi solet, vel pro esse possibili rerum, quo pacto in communi modo loquendi attribui solet creaturis etiam non existentibus, & in hoc sensu non est aliquod verum esse reale, & actuale in creatura ut concedebat Henricus, sed est purum esse possibile, quod nullam habet esse actuale, nisi cognitum, & obiectivum in divino intellectu, ut supra ostensum est, alio modo accipitur esse essentiali, ut actu convenit creaturis jam existentibus, & hoc quidem est esse reale, & actuale (quomodocumque ab existentia distinguitur, de quo quæ seq.) sed non convenit eis, nisi per creationem, & productionem agentis, & per realem conjunctionem cum existentia, arg. ideo seculata existentia non retinet creaturæ esse essentiali, nisi primo modo impletum, quo pacto non est esse aliquod reale actuale, quod habeat in suis causis ab æterno, sed tantum esse possibile, quod habent in esse priorum existentia, si sermo sit de prioritate durationis, hoc verificari nequit, nisi de essentia primo modo sumpta, hæc enim prioritate certum est esse possibile creaturam præcedere esse reale actuale earundem, quod habent in tempore, ac essentia secundum modo sumpta non hæc prioritate præcedit existentiam, sed tantum prioritate illa naturæ quæ apud Doctorem dicitur naturalis præsuppositionis, & veratur inter duo, quæ licet sint inseparabilia, unum tamen præsupponitur alteri necessario, cum intelligitur, non e contra, quo pacto subiectum dicitur prius natura passione, & intellectus prior voluntate, de qua prioritate satis diximus disp. 9. log. qu. 2. art. 1.

69 Ad conf. concessa majori dicimus ad minorem res in prædicamento dispositas, ut ab actuali existentia præscindunt, dici entia realia accipiendo ens reale nominaliter pro eo nimirum, cui verum esse non repugnat extra causas, non autem verbaliter pro eo, quod actu existit extra causas, & ideo non sequitur creaturas possidere posse esse reale, & actuale essentiali independentem ab existentia. Dices, res ut possibilis, & ut facta est prorsus eisdem specie, & numeri, eisdem namque specie est rosa in veris, & in hyeme, & eadem numero essentia humanitas Petri creati, & creabilis, & eisdem rosa existit, & Petrus existit, eorum essentia aliquam realem, & actualem entitatem importat, ergo etiam antequam existat. Nec valet vulgata responsio, quæ ad hoc additæ sunt, nimirum eandem numero essentiam esse eisdem specie, & numeri, dumtaxat negativè, quatenus non sunt diversæ, quia jam n. 4. diximus intercedere veram identitatem positivam. Respondet. Ita ibi diximus, non ad indicandum essentiam entitatem ab existentia præscinduntur actuali aliquam entitatem, sed ut ostenderentur non importare conceptum merè negativum per simplicem non repugnantiam negativam explicatam, ut quidem contendebat, quia eandem prorsus essentiali conceptum

C forma-

